

УДК 378:614.2

**СТРАТЕГІЇ СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТІВ У ХОДІ
ЗДІЙСНЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ 1.
МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ**

Федорченко Віра Іванівна

к.б.н., доцент

Полянська Валентина Павлівна

к.б.н., доцент

Зачепило Світлана Вікторівна

к. мед.н, доцент

Боброва Нелля Олександрівна

к.б.н., викладач

Челебій-Кравченко Інна Василівна

викладач

Українська медична стоматологічна академія,

м. Полтава, Україна

Анотація: дана стаття присвячена розгляду питань можливих стратегій спілкування між викладачем та студентами – індивідуально та цілою групою студентів – під час проведення практичного заняття. Проведено розгляд даних питань з урахуванням досвіду роботи колективу Кафедри мікробіології, вірусології та імунології Української медичної стоматологічної академії, м. Полтава, Україна. Маніпулятивно-діалогічна та маніпулятивно-монологічна стратегії спілкування, спрямовані на досягнення індивідуальних цілей студента, а також спільних цілей, які полягають у отриманні студентом міцних знань, вмінь та навичок, розглядаються у даній статті.

Ключові слова: дистанційне навчання, мікробіологія, вірусологія, імунологія, маніпулятивно-діалогічна стратегія спілкування, маніпулятивно-монологічна стратегія спілкування, індивідуальна мета, спільна мета.

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології Української медичної стоматологічної академії приділяє значну увагу постійному вдосконаленню методики викладання предмету на медичному та стоматологічному факультетах, де викладання ведеться на трьох мовах – українській, російській та англійській.

Колектив кафедри постійно прагне до підвищення якості змістової структури предмету [1, 2, 3, 4]. Робляться внески у вдосконалення організаційного та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу [5, 6, 7, 8]. Не залишається поза увагою також питання оцінювання успішності студентів з предмету [9, 10]. Успішність вивчення предмету у сучасній медичній вищій школі сьогодні не може обійтись без застосування категорії: «компетентності» [11, 12, 13, 14]. Одна із загальних компетентностей, передбачена освітньою програмою предмету: «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» – вибір стратегії спілкування – є предметом обговорення даної статті.

Стратегії спілкування між людьми направлені на досягнення певної мети – спільної чи індивідуальної. У даній роботі автори не розглядають аспекти спілкування між викладачем та студентами, пов'язані із досягненням тої чи іншої індивідуальної мети викладача. У центрі уваги статті знаходяться різні варіанти цілей, до досягнення яких прагнуть студенти у процесі вивчення предмету, а також взаємодія студентів та викладача у даному процесі.

Серед гуманістичних цілей можуть бути зазначені наступні приклади: вивчення певного питання, оволодіння певною практичною навичкою мікробіологічного дослідження, вивчення цілої теми, або розділу предмету, оволодіння предметом, формування зв'язків між теорією та практикою, отриманою під час вивчення окремих різних предметів, успішне складання студентом іспиту з предмету, успішне складання тестового іспитів «Крок-1», «Крок-2», «Крок-3», формування зрілої відповідальної особистості, що володіє усім необхідним переліком знань, вмінь та навичок, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності лікаря, отримання диплому спеціаліста.

Прикладами маніпулятивних цілей студентів можуть бути такі, як прагнення отримати вищий бал, який не відповідає реальному рівню знань, вмінь, чи навичок. Це може стосуватися окремого заняття, модульного контролю, чи екзамену з предмету. Можливим варіантом таких маніпуляцій може бути посилення на проблеми з інтернет-зв'язком під час проведення заняття онлайн в умовах карантину, намагання посилатися на неможливість застосування відео зв'язку з наступною можливістю використання конспектів чи, навіть, підручників, для отримання вищої оцінки. Можуть бути наведені також інші приклади маніпулятивно-діалогічних та маніпулятивно-монологічних цілей студентів, направлених на досягнення індивідуальної мети. У таких випадках професіоналізм викладача має бути направлений на повернення процесу взаємодії у конструктивне русло. Тактовність, витримка та наполегливість знадобляться, щоб допомогти студентові об'єктивно оцінити ситуацію, визначити, які ж цілі є справді значущими та важливими, щоб на них витрачались зусилля. Задача ж викладача – розібратись – що ж призвело до деформації в уяві студента щодо мети його навчальної діяльності. Можливо, це викликано певними труднощами у оволодінні матеріалом і студент потребує від викладача підтримки у складний момент, впевненості у тому, що він обов'язково зуміє подолати усі труднощі та розібратись у складних моментах. Інколи це може бути наслідком того, що молода людина знаходиться у стані усвідомлення, що обраний життєвий шлях є хибним і йому може бути цікава зовсім інша професія. Це трапляється найчастіше з причини того, що інколи батьки наполягають на виборі тої чи іншої професії для своєї дитини. Так чи інакше, тактика та стратегія роботи викладача у даному випадку полягає у визначенні першопричин (можливо, навіть, інтуїтивному, без прямого з'ясування даного питання зі студентом) та виборі тактики поведінки, яка направлена на самоусвідомлення студента, підвищення впевненості у собі, прогрес у рівні засвоєння навчального матеріалу.

Іншими словами, маніпулятивно-монологічна мета, спрямована на досягнення хибної індивідуальної мети студента має бути змінена на

конструктивно-діалогічну, спрямовану на досягнення його істинної індивідуальної мети.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1 Міждисциплінарна інтеграція мікробіології, вірусології та імунології з попередніми і наступними навчальними дисциплінами / Н. О. Боброва, В. І. Федорченко, О. В. Ганчо, С. В. Зачепило, Н. П. Коваленко, Г. А. Лобань // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні : матеріали навч. - наук. конф. з міжнар. участю (21 березня 2019 р.). – Полтава, 2019. – С. 20–21.

2. Шляхи підвищення навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» у вищому медичному закладі / І. М. Звягольська, Т. В. Деревянко, В. П. Полянська // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 листопада 2019 р.). – Полтава, 2019. – С.125–130.

3. Навчально-методичне та організаційне забезпечення освітнього процесу для англомовних студентів на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія” / В. І. Федорченко, О.В. Ганчо, Н. О. Боброва, Т. С. Кириченко, Г. А. Лобань // Медична освіта. – 2018. – № 3. – С.74–77.

4. Immunology: questions and answers : manual / О. V. Hanchо, V. I. Fedorchenko, M. O. Faustova et al. – Lviv : Publisher Marchenko T. V., 2020. – 120 р.

5. Методологічні аспекти організації самостійної роботи студентів у закладах вищої медичної освіти / С. Б. Безшапочний, С. В. Зачепило, Ю. А. Гасюк, В. І. Федорченко, Н. О. Боброва // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей V Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 листопада 2020 р.). – Полтава, 2020. – С. 24–29.

6. Про наступність формування базових знань з молекулярно-генетичних методів лабораторної діагностики інфекційних захворювань у здобувачів вищої

медичної освіти / І. М. Звягольська, Т. В. Дерев'янку, В. П. Полянська // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : збірник статей V Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 листопада 2020 р.). – Полтава, 2020. – С.155–159.

7. Форми і методи навчання іноземних студентів в умовах модернізованого освітнього середовища кафедри мікробіології, вірусології та імунології / І. М. Звягольська, В. П. Полянська, Т. В. Дерев'янку // Актуальні питання медичної освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи : матеріали навч. - наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С. 33–36.

8. Виховання гармонійно розвинутої особистості студентської молоді в процесі навчання мікробіології, вірусології та імунології / Т. В. Дерев'янку, І. М. Звягольська, В. П. Полянська, Г. А. Лобань, В. І. Федорченко, А. А. Сухомлин // Сучасна медична освіта : методологія, теорія, практика : збірник статей Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю (19 березня 2020 р.). – Полтава, 2020. - С. 68–69.

9. Динаміка виживання знань із мікробіології, вірусології та імунології в іноземних студентів / М. М. Ананьєва, Г. А. Лобань, М. О. Фаустова, В. І. Федорченко, Ю. В. Чумак, Л. О. Лугова // Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи : збірник статей навч.-метод. конф. з міжнар. участю, (22 листопада 2018 р.). - Полтава, 2018. – С. 3–4.

10. Контроль та оцінювання успішності англомовних студентів на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології / О. В. Ганчо, В. І. Федорченко, Н. О. Боброва, Т. С. Кириченко, Г. А. Лобань // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних : наук. - практ. конф. з міжнар. участю (22 березня 2018 р.). – Полтава, 2018. – С. 49–51.

11. Виклики у забезпеченні набуття загальних (ключових) та професійних компетентностей студентами вищих навчальних закладів медичного профілю у зв'язку з переходом на дистанційну форму навчання в умовах карантину: (підсумки X International Scientific and Practical Conference «Trends in the

development of modern scientific thought,» (Vancouver, Canada)) [Електронний ресурс] / В. І. Федорченко, В. П. Полянська., Н. О. Боброва, // - November, 2020. - р. 23-26. URL : <https://isg-konf.com/uk/trends-in-the-development-of-modern-scientific-thought-ua/>

12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій як одні з провідних загальних компетентностей, важливих у підготовці сучасного лікаря: (підсумки of the 1st International Scientific and Practical Conference “Science, Education, Innovation: topical issues and modern aspects” (Tallin, Estonia) [Електронний ресурс] / В. І. Федорченко, В. П. Полянська., С. В. Зачепило, Н. О. Боброва, Г. А. Лобань // – December, 2020. – р. 969-973. URL : <https://www.interconf.top/interconf-10.html>

13. Формування інтегральних компетентностей у студентів медичного закладу вищої освіти в умовах коронавірусного карантину у 2020 році: (підсумки of the VI International Scientific and Practical Conference “The world of science and innovation” (London, United Kingdom) [Електронний ресурс] / В. І. Федорченко, В. П. Полянська., С. В. Зачепило, Н. О. Боброва, І. В. Челебій-Кравченко // – January, 2021. – р. 1114-1119. URL : <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-14-16-yanvaryu-2021-goda-london-velikobritaniya-arhiv/>

14. Загальні компетентності. Формування здатності студентів до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатності до адаптації та дії в новій ситуації в умовах коронавірусного карантину: (підсумки of the 2nd International Scientific and Practical Conference “Scientific Community: Interdisciplinary Research” (Hamburg, Germany) [Електронний ресурс] / В. І. Федорченко, В. П. Полянська., С. В. Зачепило, Н. О. Боброва, І. В. Челебій-Кравченко // – January, 2021. – р. 549-554. URL : <https://www.interconf.top/documents/2021.01.26-28.pdf>